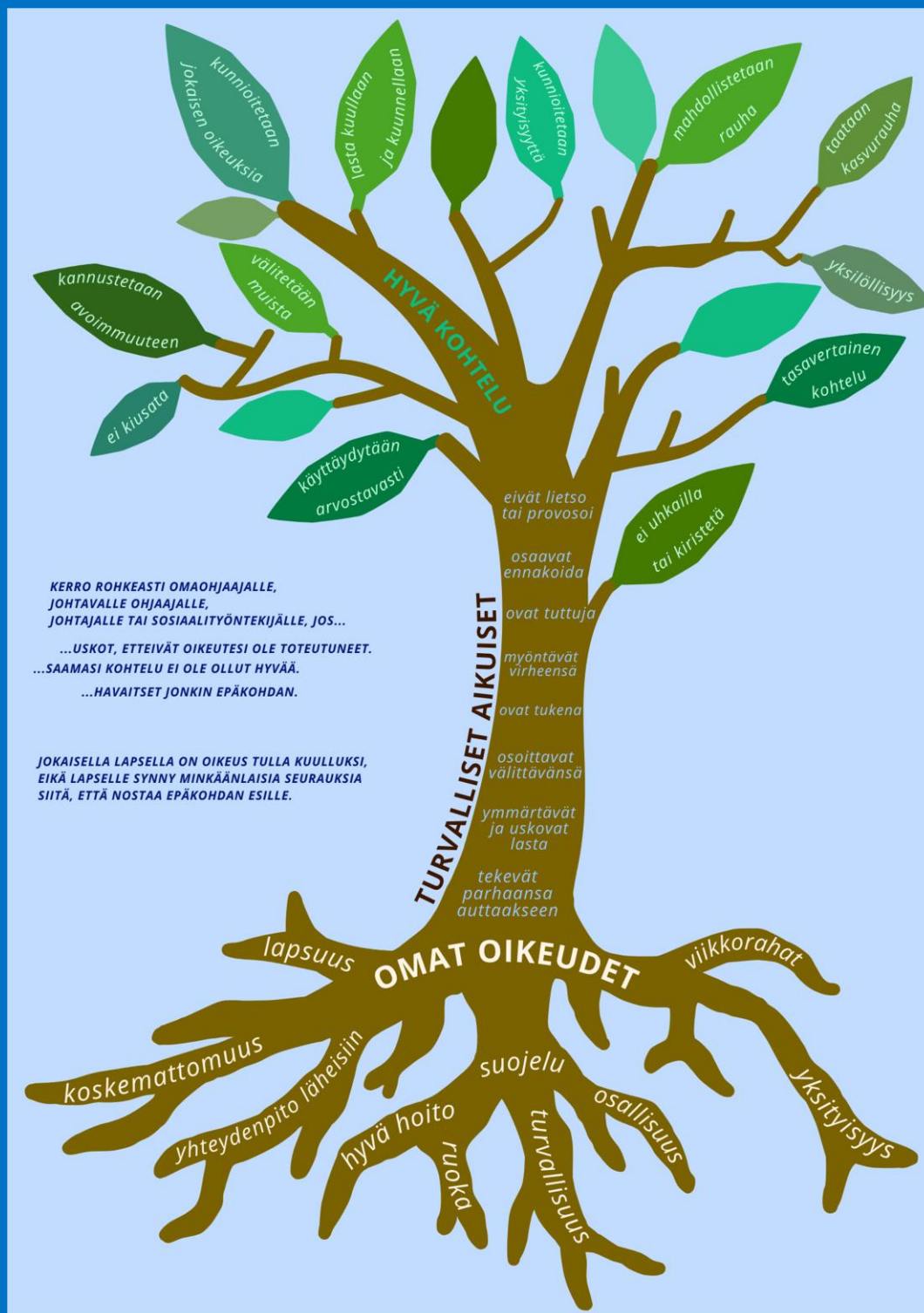

Teinilän lastenkodin hyväkohtelun suunnitelma

Sisällys

1. Johdanto Teinilän lastenkodin hyvän kohtelun suunnitelmaan	3
2. Hyvä kohtelu ja lapsen oikeudet Teinilän lastenkodissa	3
2.1. Lapsen oikeudet sijaishuollossa ja itsemääräämisoikeuden toteutumisen tukeminen.....	4
2.2. Teinilän lastenkodin kasvatukselliset toimintaohjeet hoitohenkilöstölle.....	6
2.3. Teinilän lastenkodin säännöt lapsille	7
3. Hyvä hoito, kasvatus ja valvonta Teinilän lastenkodissa	8
3.1. Lasten osallisuuden toteutumisen varmistaminen Teinilän lastenkodissa.....	9
3.2. Omaohjaajuus Teinilän lastenkodissa	10
3.3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy tai siihen puuttuminen Teinilän lastenkodissa.....	10
4. Mitä ovat rajoitustoimenpiteet ja miten niitä käytetään?	11
4.1. Lastensuojelulain mukaiset rajoitustoimenpiteet	13
4.2. Yleiset toimintatavat rajoitustoimenpiteiden aikana ja jälkeen.....	19
4.3. Lapsen muutoksenhaku- ja valitusmahdollisuus rajoituspäätöksistä sekä muut oikeusturvakeinot	20
4.4. Rajoitustoimenpiteiden ennaltaehkäisy Teinilän lastenkodissa	24
5. Lasten ja hoitohenkilökunnan turvallisuus Teinilän lastenkodissa	24

1. Johdanto Teinilän lastenkodin hyvän kohtelun suunnitelmaan

Kun lapsi muuttaa Teinilän lastenkotiin, omaohjaaja käy hänen kanssaan läpi tämän hyvän kohtelun suunnitelman. Suunnitelman saa omaksi ja sitä voi lukea myös itsenäisesti. Jos suunnitelmaan liittyen herää mitä tahansa kysymyksiä tai ajatuksia, on ne hyvä tuoda esille ohjaajalle. Teinilän lastenkodissa pidetään erittäin tärkeänä, että kaikki lapset saavat hyvää kohtelua ja tietävät kuinka reagoida mahdollisiin epäkohtiin. Tavoitteena on, että kaikilla olisi hyvä olla Teinilän lastenkodissa.

Lastensuojelulain edellyttämä hyvän kohtelun suunnitelman tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuden toteutumista sijoituksen aikana. Suunnitelman avulla pyritään vahvistamaan aikuisten ja lasten välistä yhteisymmärrystä lastenkodin yhteisistä säännöistä ja toimintatavoista. Yhteinen ymmärrys säännöistä ja toimintatavoista tukee avoimuutta ja rakentaa luottamusta aikuisten ja lasten välillä. Suunnitelman avulla voidaan ehkäistä rajoitustoimenpiteiden käyttöä.

Olemme laatineet hyvää kohtelua koskevan suunnitelman osana Teinilän lastenkodin omavalvontasuunnitelmaa, jolla varmistetaan, että jokainen lapsi saa tarvitsemaansa hoitoa ja kasvatusta sekä apua huostaanoton ja kodin ulkopuolelle sijoittamisen perusteena olleisiin asioihin. Sijaishuoltotoiminnan tulee olla lainmukaista, turvallista sekä laadultaan sellaista, että lasten tarpeisiin voidaan vastata ja sijaishuollolle asetetut tavoitteet saavutetaan. Lapsen oikeudet muodostavat keskeisen pohjan laadukkaalle sijaishuollolle.

Lastensuojelulain 61b§:n mukaan hyvää kohtelua koskeva suunnitelma arvioidaan ja tarkistetaan joka vuosi. Suunnitelma käydään yhdessä läpi lastenkodissa asuvien lasten kanssa. Suunnitelma on lastenkodissa kaikkien nähtävillä ja lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä.

Teinilän lastenkodissa kaikille lapsille annetaan vuosittain mahdollisuus osallistua hyvän kohtelun suunnitelman työstämiseen ja päivittämiseen. Lasten näkemykset kirjataan ylös ja huomioidaan päivittäisen työskentelyn lisäksi hyvän kohtelun suunnitelman kehittämisessä.

Teinilän lastenkodin lapsille järjestettiin hyvän kohtelun suunnitelman päivittämisen työpaja 15.5.2025, johon osallistui lasten kanssa yhdessä hoitohenkilökuntaa ja lastenkodin johtaja. Nuoret osallistuivat työskentelyyn aktiivisesti ja työskentelyn päätteeksi syötiin pizzat. Lasten mielipiteet ja näkemykset on kirjattu hyvän kohtelun suunnitelman jokaiseen kohtaan.

2. Hyvä kohtelu ja lapsen oikeudet Teinilän lastenkodissa

Lastenkodissa kaikilla lapsilla, myös sinulla, on tärkeitä oikeuksia. Tällaisia oikeuksia ovat oikeus hyvään hoitoon ja kasvatukseen, huolenpitoon, suojeluun, turvallisuuteen, osallisuuteen ja mahdollisuuteen vaikuttaa omiin ja koko lastenkodin yhteisöä koskeviin asioihin. Hyvän kohtelun suunnitelmaa päivittäessä pyysimme lapsia miettimään, millaista hyvä kohtelu on ohjaajilta tai muilta lapsilta.

Nuoret vastasivat hyvää kohtelun hoitohenkilökunnalta olevan se, että *”aikuiset järjestävät aikaa nuorille, mahdollistavat rauhan ja yksityisyyden, jaksavat tulla töihin, kohtelevat nuoria tasavertaisesti ja kunnioittavat nuorten oikeuksia”* sekä sen, että *”Sanna (keittäjä) tekee hyvää ruokaa”*.

Nuoret vastasivat hyvän kohtelun muilta lapsilta tarkoittavan sitä, että *”ei mennä toisten huoneisiin, huomioidaan muut, ollaan kohteliaita, välitetään muista, eikä triggeröidä tahalteen”*

Lisäksi nuoret totesivat hyvän kohtelun tarkoittavan myös sitä, että ”ollaan kaikki mukavia toisillemme, eikä siis vain ohjaajat nuorille ja nuoret toisilleen”.

Haluamme Teinilän lastenkodissa varmistaa kaikkien lasten hyvän kohtelun ja muiden tärkeiden oikeuksien toteutumisen erinäisten toimenpiteiden avulla, jotka kuvaamme seuraavissa kappaleissa.

2.1. Lapsen oikeudet sijaishuollossa ja itsemääräämisoikeuden toteutumisen tukeminen

Lapsen oikeudet on laaja käsite. Hyvää kohtelua koskevassa suunnitelmassa keskitymme etenkin oikeuksiesi kuvaamiseen sijaishuollossa, mitkä ovat selkeästi esitettynä Lasten ja nuorten oikeudet sijaishuollossa -esitteessä. Sijoituksen alussa omaohjaajasi antaa sinulle esitteen lasten ja nuorten oikeuksista.

Lapsella on oikeus:

- Tietää kuka sosiaalityöntekijä vastaa sijaishuoltoon liittyvistä asioista, saada hänen yhteystietonsa ja olla häneen halutessaan yhteydessä
- Saada tietoon miksi lapsi on otettu huostaan ja sijoitettu. Vastuusosiaalityöntekijän tulee selvittää nämä lapselle henkilökohtaisesti turvallisuus ja hyvinvointi huomioituna
- Saada sijaishuollossa hyvää hoitoa, ikätasoista kohtelua ja kasvatusta
- Erityiseen suojeluun, yksityisyyteen ja luottamuksellisuuteen
- Saada pitää yhteyttä läheisiin sekä ystäviin. Jos tätä oikeutta rajoitetaan, tulee siitä kertoa perustelut ja annettava valituskelpoinen päätös. Lisäksi lapsella on oikeus saada tietoa ja tukea, mikäli päätöksestä halutaan valittaa.

- Yhteydenpitovälineisiin, esim. puhelimen ja tietokoneen käyttöön. Jos tätä oikeutta rajoitetaan, lapselle tulee kertoa perustelut ja/tai annettava valituskelpoinen päätös.
- Saada iän mukaan määräytyvää käyttövaraa eli viikkorahaa, jonka käytöstä lapsi saa itse päättää.
- Osallistua sijaishuoltoa koskevan asian käsittelyyn, hoidon suunnitteluun ja arviointiin. Lisäksi lapsella on oikeus kertoa mielipide itseään koskevista kirjauksista sekä tutustua sijaishuollon aikaisiin asiakirjoihin. Lapsella on myös oikeus kieltäytyä osallistumasta.
- Tarvitsemiin palveluihin (koulu-, terveys- ym. palvelut) asuinkunnasta riippumatta.
- Tuntea sijaishuoltopaikka kodikseen ja siellä olevat aikuiset turvallisiksi. Lapsella on oikeus palata sijaishuoltopaikkaan luottavaisin mielin, vaikka pelkäisi epäonnistuneensa jossain asiassa.
- Huolettomaan lapsuuteen ja oikeus olla kantamatta huolta aikuisista.

Lasten ikä- ja kehitystasoinen itsemääräämisoikeus on yksi tärkeistä lapsen oikeuksista. Itsemääräämisoikeus tarkoittaa sitä, että lapsen toivomukset ja mielipide selvitetään ja otetaan huomioon lasten ikä- ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Kiinnitämme itsemääräämisoikeuksien toteutumisen tukemiseen erityistä huomiota Teinilän lastenkodissa.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista määrittää alaikäisen asiakkaan asemaa ja itsemääräämisoikeutta seuraavanlaisesti:

- Alaikäisen asiakkaan toivomukset ja mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla.
- Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon toimissa, jotka koskevat alaikäistä, on ensisijaisesti otettava huomioon alaikäisen etu.
- Jos alaikäisen henkilöä koskevassa yksittäisessä sosiaalihuollon asiassa on perusteltu syy olettaa, että huoltaja ei voi puolueettomasti valvoa lapsen etua, tulee hyvinvointialueen tehdä holhoustoimesta annetun lain 72 §:ssä tarkoitettu hakemus tai 91 §:ssä tarkoitettu ilmoitus edunvalvojan määräämiseksi alaikäiselle, jos se on tärkeää alaikäisen edun turvaamiseksi. Alaikäisen toivomukset ja mielipide asiassa on selvitettävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. ([8.7.2022/603](#))

Hyvän kohtelun suunnitelmaa päivittäessä 15.5.2025 pyysimme nuoria miettimään, mitä lapsen oikeudet ovat. Nuoret tunnistivat tärkeitä kaikkia lapsia koskevia oikeuksia, joista kävimme keskustelua. Vastauksissa mainittiin muun muassa *”ruoka ja mahdollisuus tavata itselle tärkeitä ihmisiä”*. Nämä ovat tärkeitä lapsen oikeuksia Teinilän lastenkodissa emmekä missään tilanteessa pidätä lasten oikeutta ruokailuun. Lapsen oikeutta tavata itselleen tärkeitä ihmisiä ei rajoiteta ilman erittäin painavaa syytä. Erittäin painava syy on sellainen, jossa lapsen terveys, kasvu tai kehitys on vaarantunut tai sijaishuollon tarkoitusta ei muulla keinoin saada turvattua.

Nuoret toivat esille tärkeinä oikeuksinaan *”turvallisuuden”*. Teinilän lastenkodissa turvallisuutta pidetään erittäin tärkeänä asiana. Teinilän lastenkodin lasten ja henkilökunnan yhteisenä tavoitteena

on pitää lastenkodin ilmapiiri mahdollisimman turvallisena ja käydä nuorten kanssa läpi tilanteet, jotka mahdollisesti aiheuttavat turvattomuutta.

Nuoret toivat esille tärkeinä oikeuksina myös *”yksityisyyden ja koskemattomuuden”*. Jokaisen lapsen yksityisyyttä kunnioitetaan. Lasten asioista ei kerrota muille lapsille tai ulkopuolisille ja ohjaajat kertovat avoimesti, kenelle lapsen asioista kerrotaan. Lapsi saattavat pyytää, ettei joitakin hänen asioitaan kerrota esimerkiksi vanhemmille, jolloin ohjaajat pohtivat, voidaanko asia jättää kertomatta. Jokaisella lapsella on Teinilässä oma huone, joka on lapsen omaa aluetta ja tarjoaa lapselle tilan rauhoittua. Ohjaajat eivät mene lasten huoneisiin ilman lupaa, mikäli tähän ei ole painavaa syytä. Jokaisella lapsella on oikeus koskemattomuuteen. Tämä tarkoittaa, että ohjaajat tai muut lapset eivät koske ilman, että siihen on lupa. Mikäli lapsi on vaaraksi itselleen tai muille tai vahingoittaa merkittävässä määrin omaisuutta, voi aikuisilla olla tarve ottaa kiinni lapsesta ilman tämän lupaa. Tällöin kyse on kiinnipitämisestä, joka on rajoitustoimenpide.

Keskustelussa tuotiin esille *”oikeus olla oma itsensä ja ilmaista itseään tai olla ilmaiseematta itseään”*. Jokainen saa olla Teinilän lastenkodissa olla oma itsensä ja ilmaista itseään vapaasti, kunhan se ei loukkaa toista.

2.2. Teinilän lastenkodin kasvatukselliset toimintaohjeet hoitohenkilöstölle

Teinilän lastenkodissa annettavan hoidon viitekehyksenä toimii lastensuojelun terapeuttisen laitospäivätoiminnan periaatteet. Työskentelyn lähtökohtana on lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan suunnitelmallisesti toteutettava kuntouttava hoito. Kuntouttavan hoidon tavoitteena on löytää lapsen vahvuudet sekä tuen tarpeet ja vahvistaa lapsen toimintakykyä sekä tukea lapsen psyykkistä eheytymistä, jotta lapsella on mahdollisuus parhaaseen mahdolliseen kasvuun ja kehitykseen.

Teinilän lastenkodissa arki on lapsilähtöistä, mutta aikuisjohtoista. Teinilän lastenkodissa arjen perustana ovat säännöllisyys ja ennakoitavuus päivärytmissä sekä turvallisuutta luovat toimintatavat. Teinilän lastenkodin hoitohenkilöstölle on luotu yhteiset kasvatukselliset toimintaohjeet, joiden

tarkoituksena on turvata lapsen ikätasoinen itsemääräämisoikeus ja ohjata hoitohenkilökuntaa lasten hyvän kohteluun.

Kasvatukselliset toimintaohjeet ohjaavat lastenkodin hoitohenkilöstöä kasvatustyötä niin, että lapset saavat oikeuden- ja johdonmukaista lasta arvostavaa kohtelua tasalaatuisesti kaikilta hoitohenkilöstöstään lukeutuvilta työntekijöiltä. Hoitohenkilöstön johdonmukainen ja oikeudenmukainen toiminta luo lapsille turvalliset olosuhteet kasvaa ja kehittyä. Hoitohenkilöstön sitoutuminen toimintaohjeisiin varmistaa lasten hyvän kohtelun ja kaikkien turvallisuuden.

Hyvän kohtelun suunnitelman päivittämiseen liittyvän keskustelun lomassa lapset kuvasivat omakohtaisia

kokemuksiaan siitä mistä heille tulee turvallinen olo, tai millainen turvallinen aikuinen on. Nuorten kertoman mukaan turvallinen aikuinen *”osaa ennakoida, huomaa tunteet ja niiden muutokset, on tuttu, ei lietso, provosoi tai hae konfliktia, haluaa ratkaista asioita yhdessä nuoren kanssa, eikä aseta naurunalaiseksi”*.

2.3. Teinilän lastenkodin säännöt lapsille

Haluamme varmistaa, että Teinilän lastenkodissa kaikilla lapsilla on turvallista ja hyvä olla. Tämän takia Teinilän lastenkodin jokaisella osastolla on omat sääntönsä, jotka käydään sijoituksen alussa läpi. Säännöt ovat myös esillä osastolla, kaikkien nähtävillä. Osaston sääntöjä voidaan tarvittaessa tarkentaa ja soveltaa lapsen ikä- ja kehitystaso huomioiden esimerkiksi aikataulujen osalta.

Lastenkodin eri osastoilla voi olla toisistaan poikkeavia sääntöjä. Osastoilla voi olla lapsia, joilla on ruokailutilanteisiin liittyviä haasteita tai muita asioita, joita he vielä harjoittelevat. Tällainen haaste tai harjoiteltava asia voi näkyä osasto- tai jopa lapsikohtaisina eroavaisuuksina sääntöjen soveltamisessa. Osaston säännöt ovat aina laadittuna osaston sen hetkisen lapsiryhmän tarpeita vastaavaksi.

Lapsen itsemääräämisoikeuden toteutuminen ei tarkoita sitä, etteikö lapsilla olisi tai heille voitaisi asettaa oman ikäkautensa mukaisia velvoitteita ja vastuita. Teinilän lastenkodin säännöt, eivät ole lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. Säännöt ja yhteiset sopimukset on tehty turvaamaan kaikkien oleminen ja niiden tarkoituksena on kasvattaa, eli tukea ja auttaa lasta toimimaan yhteisön jäsenenä.

Kävimme lasten kanssa keskustelua Teinilän lastenkodin säännöistä hyvän kohtelun suunnitelman päivittämisen yhteydessä. Lasten mielestä tärkeitä sääntöjä Teinilän lastenkodissa ovat se, että *”kohdellaan toisiamme, niin kuin haluaisimme itseämme kohdeltavan, ei mennä toisten huoneisiin, ei aiheuteta palohälytyksiä turhaan, eikä tuoda vaarallisia esineitä tai aineita osastolle”*. Nuoret totesivat, että lastenkodissa on sääntöjä myös perusasioihin, kuten *”paluu- ja ruoka-aikoihin”* liittyen.

Nuoret totesivat olevansa tyytymättömiä Teinilän lastenkodin sääntöön siitä, ettei energiajuomia saa tuoda lastenkotiin. Nuoret toivoivat tähän joustoa ja yleisen ikäsuosituksen noudattamista.

Teinilän lastenkodin säännöt lapselle

Osastolla on yhteisiä sääntöjä, joihin aikuisten ja lasten tulee sitoutua, jotta kaikilla on turvallista olla. Sinulla on oikeuksia ja myös velvollisuuksia.

Turvallisuus

- Täällä jokaisen velvollisuus on käyttäytyä itseä ja toisia kohtaan kunnioittavasti. Sinulla on oikeus koskemattomuuteen.
- Minkäänlainen ruma kielenkäyttö ei ole sallittua. Aikuiset puuttuvat rumaan kielenkäyttöön. Väkivaltainen käyttäytyminen ei ole sallittua. Ainoastaan aikuiset hoitavat väkivaltatilanteet. Tarvittaessa aikuiset voivat pitää kiinni väkivaltaisesti käyttäytyvää lasta tai lapsi voidaan eristää. Kiinnipito sekä eristäminen ovat lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. Väkivaltatilanteet käsitellään aina lapsen kanssa puhumalla.

Yhteydenpito Läheisiin ja sosiaalityöntekijään

- Sinulla on oikeus pitää yhteyttä vanhempiin ja muille sinulle läheisiin ihmisiin. Kotiharjoitteluista ja vierailuista läheisille sovitaan neuvotteluissa. Voit käyttää lastenkodin puhelinta sovitusti yhteydenpitoon mahdollisten rajoitusten aikana. Sinulla on lisäksi aina oikeus olla yhteydessä sosiaalityöntekijäsi, rajoituksista huolimatta.

Käyttövarat

- Sinulle maksetaan käyttövaroja, eli viikkorahaa. Sinulla on itsemääräämisoikeus omiin rahoihisi, mutta aikuisilla on velvollisuus ohjata sinua rahankäytössä.

Hyvä arki

- Jokaisella lapsella on päivärytmi, joka tarkoittaa sitä, että aamulla herätään sovitusti, lähdetään kouluun ja noudatetaan ruokailu- sekä sisääntuloaikoja. Sovi kaikista menemisistä ja tulemisista aikuisen kanssa.
- Lastenkodissa on ruokailuajat, joita tulee noudattaa. Aikuisen kanssa sovitaan poikkeavista ruoka-ajoista. Aikuiset ohjaavat terveelliseen ruokavalioon.
- Koulunkäynti kuuluu hyvään päivärytmiin. Jos olet sairaana, niin silloin ollaan pois koulusta. Sairaspäivänä vietetään aikaa osastolla, ja voinnin mukaan tehdään korvaavia tehtäviä osastolla.
- Sinulla on oma huone, jossa voit olla rauhassa. Aikuisella on oikeus tulla huoneeseen tarvittaessa. Toisen lapsen huoneeseen ei voi mennä ilman lupaa. Aikuisen kanssa sovitaan toisen lapsen huoneessa olemisesta.
- Lastenkodissa opetellaan kotitöitä aikuisten avustuksella. Lastenkodissa jokainen lapsi huolehtii oman huoneensa siivouksesta ja siivous tapahtuu yhteisesti sovittuna siivouspäivänä. Lapset osallistuvat myös muiden tilojen siivoukseen tai esim. roskien vientiin ulos. Kotitöihin kuuluu myös omien vaatteiden peseminen, johon saa tarvittaessa ohjaajan apua. Itsenäistyvät nuoret harjoittelevat lisäksi mahdollisuuksien mukaan ruuanlaittoa.
- Oman puhelimen voi säilyttää itsellään. Yöaikaan ei käytetä puhelinta eikä muita elektroniikkalaitteita. Mikäli laitteen käyttö häiritsee päivärytmiäsi tai muita ihmisiä, voidaan se ottaa pois määritellyksi ajaksi esimerkiksi yöksi tai puhelimelle määritellään käyttöajat.
- Sinun tulee kunnioittaa muiden ja yhteistä omaisuutta. Iästä riippumatta jokainen lapsi on velvollinen korvaamaan tahallaan rikkomansa tavarat. Lastenkodissa sinä et voi säilyttää itselle tai muille vahingollisia esineitä tai aineita. Aikuisilla on oikeus haltuunottaa turvallisuutta vaarantavat esineet. Haltuunotto on lastensuojelulain mukainen rajoitustoimenpide.
- Tavaroiden vaihtaminen tai myyminen toisten lasten kanssa on kielletty lastenkodissa.
- Sinua tuetaan ja kannustetaan kaverisuhteisiin ja mielekkäisiin harrastuksiin. Kavereiden tuomisesta lastenkotiin sovitaan aikuisten kanssa sekä myös kavereiden luona vierailuista. Muista aina ilmoittaa, kun menet kaverin luokse.

Päihteettömyys

- Päihteidenkäyttö vaarantaa vakavasti lapsen henkeä ja terveyttä eikä päihteidenkäyttöä sallita lastenkodissa. Päihteet ja tupakointivälineet otetaan lastenkodin haltuun rajoituspäätöksen mukaisesti.

3. Hyvä hoito, kasvatusta ja valvontaa Teinilän lastenkodissa

Teinilän lastenkodin hoidon tarkoituksena on tarjota lapselle tasapainoinen ja hyvä arki, joka on lapsen kasvun ja kehityksen perusedellytys. Lastenkotiin on laadittu hoitomalli, jossa kuvataan tarkemmin mitä lastenkodin hoito ja kasvatusta sisältää. Kuntoutuksen hoidon tavoitteena on löytää lapsen vahvuudet sekä tuen tarpeet ja vahvistaa lapsen toimintakykyä sekä tukea lapsen psyykkistä eheytymistä.

Hyvää hoitoa ja kasvatusta ohjaavat Teinilän lastenkodissa eettiset periaatteet. Tavoitteena on, että jokainen lapsi tulisi kohdatuksi kunnioittavasti, ystävällisesti ja ymmärtäväisesti lapsen asemaan asettuen. Ohjaajat ymmärtävät, että kasvuun kuuluvat uuden oppiminen ja mokailu, eikä niitä tarvitse pelätä. Ohjaajat kunnioittavat lapsia omana itsenään ja jokainen lapsi saa osakseen välittämistä. Hyviin asioihin ja onnistumisiin kiinnitetään huomiota ja lasta kehdutaan.

Teinilän lastenkodissa jokaisella lapsella on henkilökohtainen hoito- ja kasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan aina lapsen ikä- ja kehitystason mukaiset toiveet, tarpeet ja tavoitteet. Hoito- ja kasvatussuunnitelma ohjaa lapsen yksilöllistä hoitoa Teinilän lastenkodissa.

Omaohjaajalla on keskeinen rooli tukea lapsen hyvän hoidon ja kasvun tukemisen elementtien toteutumista lastenkodin arjessa. Osaston lähiesihenkilö, eli johtava ohjaaja pitää huolen siitä, että lasten hoito- ja kasvatusta on jokaisen lapsen kohdalla tarkoituksenmukaista ja lapsen tarpeita vastaavaa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valvoo, että lapsen etu toteutuu sijoituksen aikana ja puuttuu tarvittaessa epäkohtiin.

Lasten kanssa on keskusteltu, miten lapsi voi toimia kohdatessaan mahdollisia epäkohtia Teinilän lastenkodin toiminnassa. Epäkohta tarkoittaa jotakin virhettä, ongelmaa tai puutetta. Lapset olivat hienosti tietoisia toimintatavoista epäkohdissa ja tiesivät, että asian voi viedä eteenpäin *”omaohjaajalle, johtavalle ohjaajalle, johtajalle tai omalle sosiaalityöntekijälle”*. Kaikkien näiden aikuisten puoleen voi kääntyä epäkohdan havaitessaan.

Eräs nuori totesi, että *”aikuisille ei ole helppoa sanoa, jos kokee, ettei heidän kohtelunsa ole hyvää ja siihen vaikuttaa valta-asema”*. Lapselle ei koskaan synny minkäänlaisia seuraamuksia, jos hän nostaa

epäkohdan esille. Teinilän lastenkodin henkilökuntaa toivoo, että lapset kertovat mahdollisista epäkohdista rohkeasti, jotta epäkohta voidaan korjata kuntoon. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi Teinilän lastenkodissa ja kaikissa mahdollisissa tilanteissa hoitohenkilökunta tukee ja auttaa lapsen äänen kuuluville saamista oikealle taholle kohdistettuna.

3.1. Lasten osallisuuden toteutumisen varmistaminen Teinilän lastenkodissa

Teinilän lastenkodissa lasten osallisuuden toteutuminen ja sen tukeminen on tärkeä asia. Teinilän lastenkodissa pidetään tärkeänä, että lapset pääsevät vaikuttamaan itseään ja koko yhteisöä koskeviin asioihin. Teinilän lastenkodissa järjestetään muun muassa osastoilla nuorten kokouksia, jossa lapset pääsevät vaikuttamaan omaa osastoaan koskeviin asioihin,

kuten tuleviin yhteisiin aktiviteetteihin tai hankintoihin. Lapset pääsevät vaikuttamaan koko yksikön ja lastenkodin asioihin muun muassa hyvän kohtelun suunnitelman vuosittaisessa päivittäisessä.

Teinilän lastenkodissa lapsi on omaohjaajan tukemana keskiössä kaikissa itseään koskevissa asioissa. Omaohjaaja tukee lasta erilaisin yksilöllisin keinoin ja menetelmin oman mielipiteen tai toiveiden ilmaisemisessa. Omaohjaaja osallistuu yhdessä lapsen kanssa neuvotteluihin ja tarvittaessa auttaa lasta osallistumaan itseään koskevaan keskusteluun ja toiveiden esittämiseen. Lapsen osallisuutta tuetaan myös häntä koskevien kirjausten laatimisessa. Teinilän lastenkodin tavoitteen on, että lapsi osallistuu itseään koskevan dokumentoinnin tuottamiseen niin päivittäiskirjausten kuin kuukausiyhteenvetojenkin osalta. Lapsella on mahdollisuus aina pyytää itseään koskevia kirjauksia

tarkasteltavakseen. Lasten osallisuuden vahvistaminen on yksi tärkeä omaohjaajatyötä ohjaava tavoite.

Nuoret kokivat hyvän kohtelun suunnitelmaa päivitettäessä, että heidän on mahdollista vaikuttaa *”ostoksilla hankintoja valitessa, yhteistä tekemistä mietittäessä ja ylipäättään omissa asioissa, kun osoittaa olevansa luottamuksen arvoinen”*.

3.2. Omaohjaajuus Teinilän lastenkodissa

Omaohjaajilla on tärkeä rooli lapsen elämässä lastenkodissa. Omaohjaajat huolehtivat osaltaan lapsen hyvän kohtelun toteutumisesta ja käyvät lapsen kanssa läpi hyvän kohtelun suunnitelman lapsen muuttaessa lastenkotiin. Omaohjaajatyön keskiössä on lapseen tutustuminen ja luottamussuhteen rakentaminen ja sen ylläpitäminen koko lastenkotiin sijoituksen ajan. Omaohjaaja huolehtii lapsen tärkeistä asioista ja on lapsen tukena kaikissa tilanteissa. Ei ole mitään asiaa, jossa lapsi ei voisi kääntyä omaohjaajansa puoleen. Omaohjaaja osallistuu kaikkiin lasta koskeviin neuvotteluihin ja varmistaa, että lapsen oma mielipide ja kokemus tulee kuulluksi neuvotteluissa. Omaohjaaja yhtenä tärkeimmistä tehtävistä on edistää lapsen asioita yhdessä lapsen ja koko tämän verkoston kanssa.

Eräs nuori totesi, että osallisuutta lastenkodissa on se, että *”saa vaikuttaa omaohjaaja-aikojen yhteiseen tekemiseen”*. Toinen nuori totesi, että *”omaohjaaja-ajat ovat tärkeitä, koska ne ovat sellaista yhteistä aikaa, jota kukaan ei tule keskeyttämään”*.

3.3. Kiusaamisen ennaltaehkäisy tai siihen puuttuminen Teinilän lastenkodissa

Teinilän lastenkoti on julistautunut kiusaamisvapaaksi vyöhykkeeksi ja meillä on selkeät toimintamallit kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja siihen puuttumiseen. Yhteisöllisyyden lisääminen ja *”ketään ei kiusata koskaan”* –hengen luominen on yksi hoitohenkilöstön vastuulla oleva asia. Hoitohenkilöstö vastaa ensisijaisesti kiusaamisen vastaisesta asenteesta lastenkodissa. Hoitohenkilöstö keskustelee lasten kanssa kiusaamisesta lasten kokouksissa sekä tarvittaessa yksittäin ja sopivat pelisäännöistä kiusaamistilanteita varten. Hoitohenkilöstö puuttuu jokaiseen kiusaamistapaukseen. Hoitohenkilöstöllä on katkeamaton valvontavastuu lapsista. Tavoitteenamme on saada aikaan sellaiset normit, jotka estävät kiusaajaa saamasta ryhmän arvostusta ja hyväksyntää.

Myös omaohjaajatyössä kiusaamisteema pidetään esillä. Omaohjaaja käy lapsen kanssa keskusteluita kiusaamisesta, vaikka asia ei juuri sillä hetkellä koskettaisikaan kyseistä lasta. Omaohjaaja käy lapsen kanssa läpi, että kiusaaminen on aina väärin. Lapsen kanssa käydään läpi, miten lapsi on toiminut tai mitä hän tekisi, jos hän huomaisi jonkun tulevan kiusatuksi. Lapselle kerrotaan, että on rohkeutta asettua puolustamaan kiusatuksi tai syrjityksi tullutta sekä itse hakeutua tämän seuraan. Korostetaan, että aina joka ikisestä kiusaamistapauksesta on tärkeää kertoa aikuiselle, jotta kiusaamiseen osataan puuttua.

Lasten välistä yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa järjestetään ja tuetaan Teinilän lastenkodissa. Lasten kokouksissa suunnittelemme yhdessä lasten kanssa erilaista ryhmämuotoista toiminnallisuutta. Yhteisöllisyyden vahvistamisen tavoitteena on lapsiryhmän ryhmähengen vahvistuminen ja samalla ei toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäiseminen.

4. Mitä ovat rajoitustoimenpiteet ja miten niitä käytetään?

Lastensuojelulain mukaiset rajoittamistoimenpiteet eroavat Teinilän lastenkodin kasvatuksellisista säännöistä. Kasvatuksellisten sääntöjen tarkoituksena on turvata lapsen hyvää kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Lisäksi kasvatuksellisilla säännöillä turvataan lastenkodin yleinen järjestys ja viihtyvyys, niin että kaikilla lapsilla on hyvä olla. Kasvatukselliset säännöt ovat tavanomaista jokapäiväistä lapsen kehitystä tukevaa kasvatusta eikä niistä tehdä erillisiä päätöksiä. Kasvatukselliset säännöt koskevat kaikkia Teinilän lastenkodissa asuvia lapsia kuitenkin yksilöllisyys huomioiden. Kasvatukselliset säännöt käsittelevät esimerkiksi ikätasoisia päivärytmiä, koulunkäyntiä, kotitöihin osallistumista sekä kunnioittavaa käytöstä itseään ja muita kohtaan.

Lastensuojelulain mukaiset rajoittamistoimenpiteet ovat yksilöllisiä ja ne pitää suhteuttaa lapsen tilanteeseen. Rajoitustoimenpiteistä tehdään aina oma erillinen päätöksensä. Rajoitustoimenpide ei ole rangaistus eikä niitä saa käyttää rangaistuksena. Turvaudumme tarvittaessa lastensuojelun rajoitustoimenpiteisiin, jos lastenkodin kasvatukselliset säännöt eivät riitä turvaamaan lapsen kasvua, terveyttä ja kehitystä tai lapsen oma tai jonkun muun henkilön ruumiillinen koskemattomuus tai arvokas omaisuus on vaarassa. Hyvän kohtelun suunnitelmaa päivittäessä eräs nuori tiivistä asian todeten, että *”rajoituksiin pitää olla hyvät perusteet ja kriteerit pitää täytyä niin, että ajatuksena on nuoren henkinen tai fyysinen terveys”*.

Rajoitustoimenpiteiden keskeisenä tarkoituksena on varmistaa huostaanoton tarkoituksen

toteuttaminen taikka lapsen oman tai toisen henkilön terveyden ja turvallisuuden suojaaminen vain siinä määrin, kuin tilanne välttämättä vaatii. Rajoitustoimenpiteellä puututaan lapsen itsemääräämisoikeuteen, eli oikeuteen määrätä omasta elämästään ja oikeutta päättää itseään koskevista asioista. Esimerkiksi liikkumisvapauden rajoittaminen on rajoitustoimenpide, jolla lapselle asetetaan määräajaksi kieltä poistua lastenkodin alueelta tai lastenkodista. Käytettävissä olevista rajoittamistoimenpiteistä on valittava lapsen itsemääräämisoikeutta ja perusoikeuksia vähiten rajoittava toimenpide. Rajoitustoimenpiteitä ei saa käyttää muuhun kuin kussakin rajoitussäännöksessä ilmenevään ja siinä hyväksyttyyn tarkoitukseen.

Usein rajoittaessa lapsen kokonaistilanteen katsotaan olevan kriisissä ja hoitohenkilöstöllä voi olla suuri huoli lapsen tilanteesta, kun rajoitustoimenpiteisiin ryhdytään. Nuoret totesivat hyvän kohtelun

suunnitelmaa päivittäessä, että rajoituksia asetettaessa *”pitäis jutella nuoren kanssa ja perustella hyvin”*. Ohjaajien on tärkeää muistaa pysähtyä ja käydä keskustelua yhdessä lapsen kanssa, jotta mahdollisuuksien mukaan voisimme välttyä voimakkaimmalta vastakkainasettelulta, mitä rajoitustoimenpiteet voivat synnyttää, etenkin jos niiden perusteista ollaan eri mieltä.

Lastensuojelulain **61 a § (12.4.2019/542)** säädetään, missä tilanteissa rajoitustoimenpiteitä saadaan käyttää:

1. rajoitus on lapsen edun mukainen sekä oikeassa suhteessa lapsen ikään ja kehitystasoon nähden
2. rajoitus on lapsen hoidon ja huolenpidon tai sijaishuoltoon johtaneen päätöksen tarkoituksen toteuttamisen kannalta perusteltu ja tarkoitukseen sopiva
3. rajoituksen käyttäminen on välttämätöntä lapsen oman taikka muiden henkilöiden terveyden vakavan vaarantumisen vuoksi, ruumiillisen koskemattomuuden turvaamiseksi taikka merkittävän omaisuusvahingon ehkäisemiseksi
4. rajoitus on oikeassa suhteessa suojeltavaan etuun nähden
5. lapsen mielipide rajoituksesta on selvitetty 20 §:n mukaisesti, ellei se ole ilmeisen mahdotonta
6. muut, lievemmat keinot eivät ole tilanteeseen soveltuvia.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 kohdassa säädetään, yhteydenpitoa voidaan rajoittaa, jos lapsi vastustaa yhteydenpitoa.

Rajoitus on toteutettava turvallisesti lapsen ihmisarvoa kunnioittaen, hänen yksilöllinen tilanteensa, ikänsä, sukupuolensa ja kulttuuri- ja uskonnollinen taustansa huomioiden. Rajoituksen aikana on huolehdittava lapsen yksilöllisistä tarpeista ja perustarpeista. Rajoitus ei saa sisältää alistamista, kurittamista eikä muulla tavoin loukkaavaa kohtelua. Rajoituksen käyttö on lopetettava heti, kun rajoittaminen ei enää ole välttämätöntä.

Rajoitusta ei saa käyttää rangaistuksena eikä sen käytöllä saa aiheuttaa lapselle vahinkoa tai haittaa. Lapsen asiakassuunnitelmaan ja hoito- ja kasvatussuunnitelmaan tehdään kirjaus, mikäli lapseen kohdistetaan tai oletetaan kohdistettavan sijaishuollossa rajoituksia. Asianosaisia rajoitustoimenpiteitten osalta ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa. Yhteydenpidon rajoitusta koskevissa asioissa asianosaisia ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja ja se henkilö, johon rajoitustoimenpide kohdistuu.

Teinilän lastenkodissa on keskusteltu nuorten kanssa hyvän kohtelun suunnitelmaa päivittäessä siitä, miten he kokevat rajoitustoimenpiteet:

”Välttämättä siinä hetkessä ei näe, että tarvitsee rajoitusta, mutta myöhemmin ymmärtää sen”

”Ois helpompaa, jos ois joku rutiini tai suunnitelma rajoituksen ajalle”

”Voi tulla pelko, että viimeks kun sanoin näin, niin tuli rajoitus, niin jos kerron nyt, niin tuleeeko taas.”

”Jos tehdään LVR, niin ohjaajien pitäis antaa enemmän aikaa, ettei se [rajoitus] vaan pahenna oloa.”

”Rajoitukset heikentävät luottamusta aikuisiin.”

”Täs laitoksessa ne ei oo rangaistuksia.”

”Vähän liian ylikäytetty konsti.”

”Pahinta on, jos eri rajoituksia yhdistetään.”

”Jos on ollut LVR, niin on päässyt ulos ja kaveritkin on saaneet tulla käymään.”

”On vähän kusetettu olo, kun sanotaan, että rajoitus voidaan päättää kesken, jos sille ei oo enää tarvetta, mutta sit niin ei olla tehty.”

4.1. Lastensuojelulain mukaiset rajoitustoimenpiteet

Lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä ovat yhteydenpidon rajoittaminen, aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus, luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, eristäminen sekä erityinen huolenpito.

Rajoitustoimenpidepäätöksen voi tehdä lastenkodin johtaja tai hoitohenkilökuntaan kuuluva työntekijä. Yhteydenpidon rajoittamisesta voi päättää vain lastenkodin johtaja.

Voit tutustua tarkemmin tässä kappaleessa mitä kukin rajoitustoimenpide tarkoittaa ja milloin niitä voidaan käyttää. Koska rajoittamistoimenpiteet ovat lastensuojelulaissa säädettyjä, voi jotkin asiat tuntua vaikeilta ymmärtää. Kysy rohkeasti hoitohenkilökunnalta lisätietoja, jos tarvitset apua jonkin asian ymmärtämisessä.

63§ YHTEYDENPIDON RAJOITTAMINEN

Sijaishuollossa olevan lapsen oikeutta pitää yhteyttä vanhempiinsa tai muihin hänelle läheisiin henkilöihin saadaan 63 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä rajoittaa, jos yhteydenpidosta ei ole voitu 30 §:ssä tarkoitetussa asiakassuunnitelmassa tai erityisestä syystä muutoin sopia lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheistensä kanssa, ja jos:

- yhteydenpito vaarantaa lapsen sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen ja rajoittaminen on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä; tai
- yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle; tai
- rajoittaminen on välttämätöntä vanhempien tai perheen muiden lasten, perhekodin tai laitoksen muiden lasten tai henkilöstön turvallisuuden vuoksi; taikka
- 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa; sama koskee myös 12 vuotta nuorempaa lasta, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu edellytyksin saadaan:

1. rajoittaa lapsen oikeutta tavata vanhempiaan tai muita läheisiään;
2. rajoittaa lapsen oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä puhelimitse tai muita yhteydenpitolaitteita tai -välineitä käyttäen;
3. lukea ja pidättää lapsen lähettämä tai hänelle osoitettu yksittäinen kirje tai siihen rinnastettava muu luottamuksellinen viesti tai tarkastaa ja pidättää muu lähetys; sekä
4. ottaa rajoituksen ajaksi sijaishuoltopaikan haltuun lapsen hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä.

Edellä 1 momentissa mainituin edellytyksin voidaan lapsen olinpaikka jättää ilmaisematta vanhemmille tai huoltajille. ([12.2.2010/88](#))

Edellä 1–3 momentissa tarkoitettua yhteydenpidon rajoittamista voidaan käyttää vain siinä määrin kuin kussakin tapauksessa on laissa säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi välttämätöntä. Pidätetyt kirjeet tai muut luottamukselliset viestit on säilytettävä erillään muista lasta koskevista asiakirjoista siten, että ne ovat vain 63 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tahojen luettavissa.

63§ YHTEYDENPIDON RAJOITTAMISTA KOSKEVA PÄÄTÖS

Edellä 62 §:n 1–3 momentissa tarkoitettua yhteydenpidon rajoittamisesta on tehtävä päätös, jonka tulee olla määräaikainen, enintään yksi vuosi kerrallaan. Päätöksessä on mainittava rajoituksen syy, henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu, millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan.

Yhteydenpidon rajoittamisesta tekee päätöksen 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian tai lapsen kiireelliseen sijoitukseen liittyvissä tapauksissa ja tarvittaessa muissa kiireellisissä tilanteissa 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu sosiaalityöntekijä.

Lyhytaikaisesta, enintään 30 vuorokautta kestävästä, 62 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua rajoittamisesta voi kuitenkin päättää myös lastensuojelulaitoksen johtaja. Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai se on alun perin tarpeen määrätä 30 vuorokautta pidemmäksi, päättää asiasta 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian. Yhteydenpidon rajoitus on lopetettava heti, kun se ei enää ole 62 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tarpeellinen. ([12.2.2010/88](#))

65§ AINEIDEN JA ESINEIDEN HALTUUNOTTO

Jos lapsella on hallussaan päihtymistarkoituksessa käytettävää ainetta tai tällaisen aineen käyttöön erityisesti soveltuvia välineitä, ne on otettava laitoksen haltuun. Samoin on otettava laitoksen haltuun lapsella olevat aineet ja esineet, jotka on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseen. Laitoksen haltuun saadaan ottaa aineet ja esineet, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan lapsen omaa tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta, jos on todennäköistä, että lapsi käyttää aineita tai esineitä tässä momentissa tarkoitettulla tavalla. Haltuun otetun omaisuuden luovuttamiseen tai hävittämiseen sovelletaan, mitä muussa laissa säädetään. Alkoholilaissa ([1102/2017](#)) tarkoitettua alkoholiuoman tai muun alkoholipitoisen aineen hävittämisestä säädetään mainitun lain 86 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua haltuunoton voi tehdä laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Asiasta on viipymättä ilmoitettava johtajalle tai hänen määräämälleen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä, jonka tulee tehdä haltuunotosta päätös, jollei omaisuutta palauteta.

Laitoksen haltuun saadaan lisäksi ottaa lapsella olevat lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämistä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaavat muut kuin 1 momentissa tarkoitettut aineet ja esineet. Haltuunotosta tekee päätöksen laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Toimenpidettä ei saa jatkaa pidempään kuin se tässä momentissa tarkoitettua syytä ja lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta on välttämätöntä.

Jos lapsella on hallussaan tuotteita, joita alle 18-vuotias ei tupakkalain [\(549/2016\) 118 §:n](#) mukaan saa pitää hallussaan, voidaan ne ottaa laitoksen haltuun. Haltuunoton voi tehdä laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Haltuunotosta tekee päätöksen laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö, jollei omaisuutta palauteta.

Haltuun otettu omaisuus on viimeistään sijaishuollon päättyessä laitoksessa palautettava lapselle, jollei omaisuuden palauttamisesta tai hävittämisestä muussa laissa toisin säädetä.

66§ HENKILÖNTARKASTUS

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, hänelle saadaan asian tutkimiseksi tehdä henkilöntarkastus.

Tarkastuksen tekee laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tarkastus on tehtävä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Tarkastuksen tekijän ja siinä läsnä olevan henkilön on oltava lapsen kanssa samaa sukupuolta, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. Henkilöntarkastuksen suorittava ja siinä läsnä oleva henkilö voi kuitenkin olla eri sukupuolta kuin lapsi, jos toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

66A§ HENKILÖNKATSASTUS

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsi on käyttänyt 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita, häneen saadaan kohdistaa henkilönkatsastus, joka voi käsittää puhalluskokeen suorittamisen tai veri-, hius-, virtsa- tai sylkinäytteen ottamisen. Jos lapsi, jolle laitoksen toimesta on tehty henkilönkatsastus, kiistää 65 §:n 1 momentissa tarkoitettujen päihteiden käytön, tai se on muuten henkilönkatsastuksen tuloksen luotettavuuden selvittämisen kannalta tarpeen, on näyte asianmukaisesti lähetettävä tarkistettavaksi.

Henkilönkatsastuksen toimittamisesta päättää laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Henkilönkatsastuksen toimittaa laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon suorittanut henkilö. Jos henkilönkatsastuksen toimittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, läsnä on oltava laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva toinen henkilö tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon suorittanut henkilö. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö. Katsastus tulee tehdä niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa lapselle.

Henkilönkatsastuksen suorittavan ja siinä läsnä olevan henkilön on oltava lapsen kanssa samaa sukupuolta, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. Katsastuksen suorittava ja siinä läsnä oleva henkilö saavat kuitenkin olla eri sukupuolta kuin lapsi, jos toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

67§ OMAISUUDEN, LÄHETYSTEN JA TILOJEN TARKASTAMINEN JA LÄHETYSTEN LUOVUTTAMATTA JÄTTÄMINEN

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on hallussaan 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä taikka lapsen olinpaikka on sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiseksi kiireellisesti selvitettävä, saadaan hänen käytössään olevat tilat tai hallussaan oleva omaisuus tarkastaa.

Jos on perusteltua syytä epäillä, että lapselle osoitettu kirje tai siihen rinnastettava muu luottamuksellinen viesti taikka muu lähetys sisältää 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, saadaan lähetyksen sisältö tarkastaa kirjettä tai muuta luottamuksellista viestiä lukematta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tarkastamisesta päättää ja tarkastamisen tekee laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tarkastaminen on tehtävä lapsen ja laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa. Lapsen käytössä olevat tilat tai hallussa oleva omaisuus voidaan kuitenkin erityisestä syystä tarkastaa myös lapsen tai toisen henkilön läsnä olematta. Lapselle tulee selvittää tarkastuksen syy.

Lisäksi 13 b §:ssä tarkoitettulla lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on oikeus erityisestä syystä tehdä päätös siitä, että 2 momentissa tarkoitettu viesti on jätettävä kokonaan tai osaksi toimittamatta tai muu lähetys kokonaan tai osaksi luovuttamatta lapselle, jos viestin tai lähetyksen sisällön voidaan olosuhteet kokonaisuutena huomioon ottaen perustellusti arvioida vakavasti vaarantavan lapsen tai toisen henkilön henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai kehitystä. Lähetys on viipymättä toimitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksentekoa varten. Päätöksen tekemistä varten sosiaalityöntekijä saa lukea kirjeen tai muun luottamuksellisen viestin, jos yksittäistapauksessa on perusteltua syytä epäillä viestin sisällön voivan vaarantaa lapsen tai toisen henkilön henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai kehitystä.

68§ KIINNIPITÄMINEN

Laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi lapsen rauhoittamiseksi pitää kiinni lapsesta, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi taikka omaisuuden merkittävän vahingoittamisen estämiseksi välttämätöntä. Kiinnipitäminen on oltava luonteeltaan hoidollista ja huollollista sekä kokonaisuutena arvioiden puolustettavaa, kun otetaan huomioon lapsen käyttäytyminen ja tilanne muutoinkin. Kiinnipitäminen voi pitää sisällään myös lapsen siirtämisen. Kiinnipitäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Kiinnipitämisestä on siihen turvautuneen henkilön annettava laitoksen johtajalle kirjallinen selvitys. Laitoksen johtajan turvautuessa kiinnipitämiseen on selvitys annettava 13 b §:ssä tarkoitettulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. ([12.2.2010/88](#))

Kiinnipitämisen liioittelusta säädetään [rikoslain 4 luvun 6 §:n](#) 3 momentissa ja 7 §:ssä.

69§ LIKKUMISVAPAUDEN RAJOITTAMINEN

Lapselle saadaan, jos se on hänen huoltonsa kannalta välttämätöntä ja jos se on lapsen edun mukaista, asettaa määrääjäksi kielto poistua laitoksen alueelta, laitoksesta tai tietyn asuinyksikön tiloista, jos:

1. lapsen sijaishuoltoon johtanut päätös on tehty sillä perusteella, että hän on vaarantanut vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin verrattavalla käyttäytymisellään;
2. lapsi käyttäytyy laitoksessa 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla; tai

3. rajoitus on lapsen hoidon tai huollon kannalta muutoin tarpeen lapsen suojelemiseksi häntä itseään vakavasti vahingoittavalta käyttäytymiseltä.

Laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi päättää yhteensä enintään seitsemän vuorokautta kestävästä liikkumisvapauden rajoittamisesta. Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai jos rajoitus alun perin määrätään seitsemää vuorokautta pidemmäksi ajaksi, rajoittamisesta tekee päätöksen 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Asiasta on viipymättä ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksen tekemistä varten. Yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 30 vuorokautta.

Liikkumisvapauden rajoittamista ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen hoito ja kasvatusta välttämättä edellyttävät. Toimenpide on myös lopetettava heti, kun se ei enää ole 1 momentissa tarkoitetulla tavalla välttämätön.

69 A § (12.4.2019/542) LUVATTA LAITOKSESTA POISTUNEEN LAPSEN PALAUTTAMINEN

Jos lapsi on poistunut luvattomasti lastensuojelulaitoksesta tai ei palaa sinne ennalta sovitusti luvallisen poistumisen jälkeen, laitoksen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin lapsen etsimiseksi ja palauttamiseksi laitokseen sekä ilmoitettava lapsen luvattomasta poissaolosta lapsen sijaishuollosta vastuussa olevalle viranomaiselle. Lapsen olinpaikan selvittyä laitoksen ja lapsen sijaishuollosta vastuussa olevan viranomaisen tulee yhteistyössä sopia lapsen kuljettamisesta takaisin laitokseen, ellei lapsi palaa laitokseen vapaaehtoisesti.

Lapsen palauttamisesta ja siihen liittyvästä kuljettamisesta ja sen turvallisesta järjestämistavasta päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Kiireellisissä tilanteissa lapsen palauttamisesta ja siihen liittyvästä kuljettamisesta ja sen turvallisesta järjestämistavasta päättää laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan on viipymättä ilmoitettava päätöksestä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Lapsen kuljettamisen saa toteuttaa vain laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva työntekijä, jolla on tässä laissa tarkoitettu ammatillinen pätevyys, 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai muu toimivaltainen viranomainen. Lapsen etsintää ja kuljettamista ei saa toteuttaa ostopalveluna. Lapsen etsinnästä ja kuljettamisesta on tehtävä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain (254/2015) mukaisesti kirjaukset lapsen asiakasasiakirjoihin.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu lasta kuljettava henkilö saa tehdä lapselle 66 §:ssä säädettyin edellytyksin ja tavoin henkilöntarkastuksen kuljetukseen käytettävässä autossa kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi. Lisäksi lapsen hallussa olevat 65 §:n 1 momentissa tarkoitetut aineet ja esineet saadaan ottaa kuljettamisen ajaksi lasta kuljettavan henkilön haltuun. Ellei haltuun otettua ainetta tai esinettä palauteta lapselle kuljettamisen jälkeen, asiasta on tehtävä päätös siten kuin 65 §:n 2 momentissa säädetään.

Lapsen kuljettamisen aikana 3 momentissa tarkoitettu lasta kuljettava henkilö saa kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi pitää lasta lyhytaikaisesti kiinni kuljetukseen käytettävässä autossa, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi välttämätöntä. Kiinnipito on toteutettava lapselle turvallisella, hänen ikänsä, sukupuolensa, kulttuuri- ja uskonnollinen taustansa sekä yksilöllinen tilanteensa huomioivalla tavalla. Kiinnipito on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä. Kiinnipitämiseen turvautuneen henkilön on annettava laitoksen johtajalle siitä kirjallinen selvitys. Lapsen terveydentila on tutkittava,

jos kiinnipitämisestä aiheutuu lapselle vammoja tai fyysisiä jälkiä tai jos lapsi sitä pyytää. Kiinnipitämisen liioittelusta säädetään [rikoslain 4 luvun 6 §:n](#) 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Lastenkodin hoitohenkilöstö tekee aktiivisesti työtä, jotta lapsi saataisiin takaisin lastenkotiin. Lapseen pyritään saamaan yhteys monin keinoin ja lähetetään viestejä nuorelle, jotta tiedettäisiin hänen olevan turvassa. Lapselle ei ole turvallista olla poissa aikuisten huolenpidosta. Lapsi otetaan aina vastaan lastenkotiin hyväksyvästi ja tarkistetaan fyysinen ja psyykkinen kunto.

70§ ERISTÄMINEN

Lapsi saadaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille taikka jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Eristämistä ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen huolenpito ja hoito välttämättä edellyttävät. Eristämistä ei saa jatkaa yhtäjaksoisesti yli 12:tä tuntia tekemättä uutta päätöstä. Eristäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Eristämisestä tekee päätöksen laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Kun lapsi on määrätty eristettäväksi, on samalla määrättävä, kenen laitoksen hoito- tai kasvatushenkilöstöön kuuluvan tehtävänä on huolehtia lapsen turvallisuudesta. Lapsen turvallisuudesta vastaavan henkilön on valvottava lasta koko erillään pitämisen ajan olemalla hänen kanssaan samassa tilassa tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että hänellä on mahdollisuus saada yhteys eristettyyn lapseen. Myös lapsella on oltava mahdollisuus saada yhteys hänen turvallisuudestaan vastaavaan henkilöön. Lapsen olosuhteet eristämisen aikana on järjestettävä niin, että lapsi saa riittävän huolenpidon ja hoidon sekä mahdollisuuden keskustella hänen turvallisuudestaan vastaavaan henkilön kanssa.

Eristämistä saadaan välittömästi 1 momentin nojalla määrätyn eristyksen jälkeen jatkaa vain, jos 1 momentissa säädetyt eristämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, ettei lapsen hoitoa ole edelleenkaan tarkoituksenmukaista tai mahdollista järjestää muulla tavalla. Tällöin eristämisaika ei saa ylittää yhteensä 24:ää tuntia.

Ennen eristämisen jatkamista koskevan päätöksen tekemistä lapselle on suoritettava lääkärintarkastus, jos se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Tarvittaessa lääkärintarkastus tulee suorittaa myös eristämisen alkaessa, eristämisen aikana tai eristämisen päättyessä.

Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön tulee viipymättä ilmoittaa eristämisestä ja sen jatkamisesta 13 b §:ssä tarkoitetulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

71§ ERITYINEN HUOLENPITO

Erityisellä huolenpidolla tarkoitetaan sijaishuollossa olevalle 12 vuotta täyttäneelle lapselle lastensuojelulaitoksessa järjestettävää erityistä, moniammatillista hoitoa ja huolenpitoa, jonka aikana lapsen liikkumisvapautta voidaan hänen hoitonsa ja huolenpitonsa edellyttämässä laajuudessa rajoittaa siten kuin jäljempänä 72 ja 73§ säädetään.

72§ ERITYISEN HUOLENPIDON JÄRJESTÄMINEN

Lapselle voidaan sijaishuollon aikana, jos hänen erittäin tärkeä yksityinen etunsa sitä välttämättä vaatii, järjestää erityistä huolenpitoa vakavan päihde- tai rikoskierteen katkaisemiseksi tai kun lapsen

oma käyttäytyminen muutoin vakavasti vaarantaa hänen henkeään, terveyttään tai kehitystään. Erityisen huolenpidon tavoitteena on katkaista lapsen häntä itseään vahingoittava käyttäytyminen ja mahdollistaa lapselle annettava kokonaisvaltainen huolenpito. Edellytyksenä on lisäksi, että sijaishuoltoa ei ole lapsen hoidon ja huolenpidon tarve huomioon ottaen mahdollista järjestää muulla tavoin eivätkä terveydenhuollon palvelut sovellu käytettäväksi erityisen huolenpidon sijaan.

Päätöksen erityisen huolenpidon aloittamisesta tai jatkamisesta tekee 13 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu viranhaltija 13 b §:ssä tarkoitetun lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian. Päätöksen on perustuttava erityisen huolenpidon järjestämistä varten tehtyyn lapsen tilanteen moniammatilliseen arvioon, joka perustuu kasvatukselliseen, sosiaalityön, psykologiseen ja lääketieteelliseen asiantuntemukseen.

Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää enintään 30 vuorokauden ajan. Määräaika lasketaan erityisen huolenpidon tosiasiallisesta aloittamisesta. Päätös erityisen huolenpidon järjestämisestä raukeaa, jollei täytäntöönpanoa ole voitu aloittaa 90 vuorokauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Erityistä huolenpitoa voidaan erittäin painavasta syystä jatkaa enintään 60 vuorokaudella, mikäli lapsen sijaishuollon järjestäminen sitä 1 momentissa mainituin perustein edelleen välttämättä vaatii. Erityinen huolenpito on lopetettava välittömästi, jos se osoittautuu tehottomaksi sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tai kun sen tarvetta ei enää ole. Lopettamisesta päättää 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää lastensuojelulaitoksessa, jonka käytettävissä on erityisen huolenpidon järjestämiseksi riittävä kasvatuksellinen, sosiaalityön, psykologinen ja lääketieteellinen asiantuntemus. Laitoksessa tulee olla toiminnan edellyttämä tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilöstö ja erityisen huolenpidon järjestämiseksi terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asianmukaiset tilat. Erityisen huolenpidon ajan lasta voidaan estää poistumasta näistä tiloista ilman lupaa tai valvontaa.

Erityisen huolenpidon aikana on 1 momentissa tarkoitetun asiantuntemuksen omaavien henkilöiden tavattava säännöllisesti lasta sekä osallistuttava lapsen erityisen huolenpidon suunnitteluun, toimeenpanoon ja arviointiin. Erityisen huolenpidon aikana lapselle on lisäksi tehtävä tarvittavat lääkärintarkastukset. Niistä ja muista erityisen huolenpidon toteuttamista koskevista toimenpiteistä ja niiden vaikutuksesta lapseen ja hänen tilanteeseensa sekä lapsen vastaisen sijaishuollon järjestämiseen on erityisen huolenpidon aikana pidettävä kirjaa. Kirjauksen sisällöstä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Lasta koskeva asiakassuunnitelma on tarkistettava erityisen huolenpidon päättyessä.

4.2. Yleiset toimintatavat rajoitustoimenpiteiden aikana ja jälkeen

Teinilän lastenkodissa jokaisen lapsen kanssa käydään rajoitustoimenpiteen toteuttamisen aikana keskustelua rajoitustoimenpiteestä ja siitä, miten se on vaikuttanut lapsen tilanteeseen. Lapsen kanssa palataan keskustelussa myös siihen, miksi rajoitus asetettiin ja miten voitaisiin jatkossa välttyä siltä, ettei rajoitustoimenpiteitä tarvitsisi käyttää. Lastensuojelulakikin velvoittaa siihen, että sijaishuoltopaikassa on arvioitava niiden käyttöä yhdessä lapsen kanssa heti, kun hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Arvioinnissa on käytävä lapsen kanssa läpi rajoitukseen johtanut tilannetta, rajoituksen 61 a §:n mukaista tarvetta ja perusteita 30 §:ssä tarkoitetun lapsen asiakassuunnitelman mukaisesti, rajoituksen toteuttamistapaa ja vaikuttavuutta sekä toimenpiteeseen osallistuneen henkilöstön toimintaa tilanteessa. Sijaishuoltopaikan on käytävä lapseen kohdistettu rajoitus ja sen toteuttamistapa läpi yhdessä myös lapsen huoltajien kanssa, jollei

se ole ilmeisen tarpeetonta tai mahdotonta. Rajoituksen lapsikohtainen arviointi laaditaan asiakastietojärjestelmään, jonka kautta arviointi menee myös tiedoksi sosiaalityöntekijälle.

Rajoitus on aina toteutettava turvallisesti lapsen ihmisarvoa kunnioittaen, hänen yksilöllinen tilanteensa, ikänsä, sukupuolensa ja kulttuuri- ja uskonnollinen taustansa huomioiden. Rajoituksen aikana on huolehdittava lapsen yksilöllisistä tarpeista ja perustarpeista. Rajoitus ei saa sisältää alistamista, kurittamista eikä muulla tavoin loukkaavaa kohtelua. Rajoituksen käyttö on lopetettava heti, kun rajoittaminen ei enää ole välttämätöntä.

Rajoitusta ei saa käyttää rangaistuksena eikä sen käytöllä saa aiheuttaa lapselle vahinkoa tai haittaa. Rajoitustoimenpiteen aikana kuunnellaan toiveitasi ja ollaan myös yhteistyössä huoltajiesi kanssa. Rajoitustoimenpiteet voivat tuntuvat joskus haastavilta nuoresta, mutta niillä turvataan sinun fyysistä ja psyykkistä turvallisuuttasi. Ohjaajat myös keskustelevat näistä tunteista kanssasi mitä rajoitteet herättävät. Voit aina palata hoitohenkilöstön kanssa rajoituspäätöksen perusteluihin, jos ne eivät ole sinulle vielä selviä. Rajoituspäätös käydään aina kanssasi läpi, kun rajoitustoimenpide laitetaan käytäntöön.

4.3. Lapsen muutoksenhaku- ja valitusmahdollisuus rajoituspäätöksistä sekä muut oikeusturvakeinot

Jos olet eri mieltä sinua koskevasta päätöksestä tai muusta sijoitukseesi liittyvästä asiasta, käytössäsi on erityisiä lailla säänneltyjä mahdollisuuksia turvata omien oikeuksiesi toteutuminen. Niitä kutsutaan oikeusturvakeinoiksi. Oikeusturvakeinoja ovat kantelu, muistutus ja valitus. Kukaan ei saa kieltää tai painostaa sinua luopumaan oikeudestasi käyttää oikeusturvakeinoja. Sinua ei saa myöskään rangaista oikeusturvakeinojen käyttämisestä. Sinulla on aina mahdollisuus kysyä apua lastenkodin hoitohenkilöstöltä oikeusturvakeinojen käyttämiseen.

Oikeusturvakeinot

Mitä?	Miksi?	Kenelle?
 Oikaisuvaatimus	Viranomaisen tekemästä epätyytyttävästä päätöksestä	Päätöksen tehneelle taholle
 Muistutus	Palvelun laadusta tai palvelussa saadusta kohtelusta	Sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalitoimen johtavalle viranhaltijalle
 Kantelu	Jos viranomainen tai vastaava taho on toiminut lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa hoitamatta	Valvontaviranomaiselle (esim. Valvira)
 Valitus	Viranomaisen päätöksestä tai etuudesta	Hallinto-oikeudelle

thl

Lähde: THL 2022

Valitus- ja muutoksenhaku rajoitustoimenpidepäätöksistä

Rajoitustoimenpiteestä tehty päätös on tärkeä, koska sen tulee olla hyvin perusteltu ja turvaa lapsen oikeuksien toteutumista. Perustelut päätökseen löytyvät päivittäiskirjauksista. Tehdystä rajoituspäätöksestä tulee dokumentoida päivittäiskirjauksiin rajoituspäätöksen perustelut ja miten rajoitustoimenpide toteutetaan käytännössä. Rajoitustoimenpidepäätös annetaan lapselle ja toimitetaan huoltajille. Osa lastensuojelulain päätöksistä on muutoksenhakukelpoisia.

Asianosaisia rajoitustoimenpiteiden osalta ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa. Yhteydenpidon rajoittamista koskevissa päätöksissä asianosaisia ovat lapsi, lapsen huoltaja ja se henkilö, johon rajoitustoimenpide kohdistuu.

Lastenkodin henkilökunta ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kertovat lapselle sijaishuollon alkaessa sekä rajoitustoimenpiteen yhteydessä tehtävän mielipiteen selvittämisen yhteydessä, minkälainen on lapsen muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuutensa rajoituspäätöksistä.

Päätökset, jotka ovat muutoksenhakukelpoisia ja joista tehdään kirjaus:

- yhteydenpidon rajoittaminen ja olinpaikan ilmoittamatta jättäminen (63 § ja 62 § 3 mom.)
- yhteydenpidon rajoituksen lieventäminen (63 §)
- aineiden ja esineiden haltuunotto (65 §)
- lähetyksen luovuttamatta jättäminen (67 § 4 mom.)
- lähetyksen tai viestin lukeminen (67 § 4 mom.)

- liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §)
- eristäminen (70 §)
- erityinen huolenpito (72 §)

Päätökset, joihin ei ole muutoksenhakuoikeutta. Kirjaus tehdään.

- omaisuuden ja lähetyksen tarkastaminen (67 § 1 ja 2 mom.)
- henkilönkatsastus (66 §)
- yhteydenpidon rajoituksen lakkauttaminen (63 §)
- luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen (69a§)

Rajoitustoimenpiteet, joista ei tehdä päätöstä, eikä niihin ole muutoksenhakuoikeutta. Kirjaus tehdään.

- henkilöntarkastus (66 § 1 mom.)
- kiinnipitäminen (68 §)
- omaisuuden haltuunotto (palautustilanteet) (65 §)

Lastenkodin henkilökunta ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kertovat lapselle sijaishuollon alkaessa sekä rajoitustoimenpiteen yhteydessä tehtävän mielipiteen selvittämisen yhteydessä, minkälainen on lapsen muutoksenhaku- ja valitusmahdollisuus rajoituspäätöksistä.

Kantelu

Voit kannella lastenkodin toiminnasta, jos koet, että lastenkoti ei noudata toiminnassaan lakia. Kantelun voi tehdä aluehallintovirastoon tai Valviraan, jos olet sitä mieltä, että lastenkodin toiminta on lainvastaista, virheellistä tai epäasianmukaista.

Kantelun voi tehdä myös ylimmille laillisuusvalvojille, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan ja Valtioneuvoston oikeuskanslerinvirastoon. Heidän tehtävänsä on valvoa sitä, että missään tilanteessa, missä ihmistä kohtaan käytetään julkista valtaa, ei loukata tämän oikeuksia. Sinulla on oikeus saada apua kantelun tekemiseen.

Kantelu tulee aina tehdä kirjallisesti ja kantelusta annetaan aina ratkaisu, jossa selvitetään, onko oikeuksiasi loukattu. Voit kirjoittaa kanteluun oman näkemyksesi mikä mielestäsi on ollut lainvastaista tai asiatonta toimintaa. Jos oikeuksiasi on loukattu, valvontaviranomainen vaatii korjaamaan toimintaa lainmukaiseksi.

Muistutus

Voit tehdä muistutuksen, mikäli koet ettei lastenkodin tai sosiaalityön toiminta vastaa etujasi ja tarpeitasi. Muistutuksen voi tehdä myös huonosta kohtelusta, kuten esimerkiksi tilanteesta, jossa työntekijät ovat toimineet epäasiallisesti tai epäammattillisesti. Voit tehdä muistutuksen itse. Myös laillinen edustaja (huoltaja), omainen tai muu läheinen voi tehdä muistutuksen.

Voit tehdä muistutuksen asiasta lastenkodin johtajalle, omalle sosiaalityöntekijälle tai johtavalle sosiaalityöntekijälle. Sosiaalityöntekijän tai lastenkodin hoitohenkilökunnan velvollisuutena on ohjata ja avustaa lasta muistutuksen tekemisessä ja tarvittaessa käyttämään oikeusavustajan palveluita.

Muistutus täytyy yleensä tehdä kirjallisesti. Muistutuksen voi kirjoittaa vapaasti omin sanoin. Voit tehdä muistutuksen koska tahansa. Jos muistutuksen kirjoittaminen ei ole mahdollista, kysy viranomaiselta, voitko tehdä muistutuksen suullisesti eli esim. puhelimesta.

Viranomaisen täytyy vastata muistutukseen noin 1–4 viikossa. Vastauksessa täytyy kertoa, mihin toimenpiteisiin muistutuksen vuoksi on ryhdytty. Muistutukseen annetusta vastauksesta ei voi valittaa.

Voit käyttää myös muita oikeusturvakeinoja, vaikka olisit tehnyt muistutuksen.

Myös sosiaali- ja potilasasiamieheen voi ottaa yhteyttä, kun on kysyttävää lapsen oikeuksista lastensuojelun asiakkaana tai potilaana, tai kun lapsi tarvitsee apua valitusten tai kanteluiden tekemisessä.

Yhteystiedot muistutuksen tai kantelun tekemiseen:

Helsingin osalta virallinen muistutusten tekokanava on Helsingin kirjaamo, joka palvelee koko kaupunkia. Kirjaamo antaa tietoa vireillä olevien hallinnollisten asioiden käsittelyvaiheista ja päätöksistä koko käsittelyprosessin ajan.

Kirjaamolle voi lähettää suojattua sähköpostia osoitteesta <https://securemail.hel.fi/> osoitteeseen helsinki.kirjaamo@hel.fi. Securemailiin kirjaudutaan verkkopankkitunnuksilla.

Kirjaamo on avoinna arkisin klo 8.15–16 ja viikonloppuisin suljettu.

Kirjaamon käyntiosoite: Kaupungintalo Pohjoisesplanadi 11–13, Helsinki 00170.

Kirjaamon postiosoite: Helsingin kaupunki Kirjaamo PL 10, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Kirjaamon sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Kirjaamon palvelunumero: 09 310 13700

Kantelun voi tehdä Etelä-Suomen aluehallintovirastoon: puhelinvaihte: 0295 016 000.
Aluehallintoviraston nettisivulta (avi.fi) löytyy sähköiset yhteydenottokanavat.

Eduskunnan oikeusasiamies:

Katuosoite: Oikeusasiamiehen kanslia Arkadiankatu 3, Helsinki 10.

Kanslia on avoinna arkisin klo 9–15. Puhelinnumero 09 4321 (vaihte).

Sähköposti, oikeusasiamies@eduskunta.fi. Käytä suojattua yhteyttä, kun lähetät salaista aineistoa.
Suojattu sähköposti löytyy osoitteesta <https://turvaposti.eduskunta.fi/>. Kirjoita vastaanottajaksi oikeusasiamies@eduskunta.fi.

4.4. Rajoitustoimenpiteiden ennaltaehkäisy Teinilän lastenkodissa

Lapsen kokonaistilannetta arvioidaan päivittäin vuorokohtaisissa kohtaamisissa ja kirjauksissa. Mikäli lapsen kokonaistilanne aiheuttaa huolta hoitohenkilökunnassa, tarkastelevat he kirjauksia ja arvioivat lapsen tilannetta pidemmältä aikaväliltä, joihin pohjautuen tarvittavat rajoitustoimenpiteet perustellaan. Lapsen kanssa käydään keskusteluja ja lapsen sekä huoltajan mielipide selvitetään aina rajoituspäätöstä valmisteltaessa. Huoli lapsen kokonaistilanteesta tuodaan lapselle esiin viipymättä. Pyrkimyksenä on, että lapsen kokonaistilanne saadaan vakautettua ilman rajoitustoimenpiteiden käyttöä.

Teinilän lastenkodissa ennaltaehkäistään rajoitustoimenpiteiden käyttöä vahvalla suhdeperusteisella työskentelyllä. Pyrimme ennaltaehkäisemään rajoitustoimenpiteiden käyttöä tiivistämällä lapsen ja aikuisen vuorovaikutusta, tehostamalla lapsen hoitoa ja kahdenkeskistä aikaa aikuisen kanssa lisäämällä. Lisäksi voimme käyttää menetelmällistä työskentelyä. Hoitohenkilökunta uskoo lapsen kykenevän muutokseen niin halutessaan.

Lapsen kokonaistilanteen herättäessä huolta hoitohenkilöstössä, sovimme lapsen kanssa seurantajakson, jonka aikana seuraamme tiiviimmin aikuisissa huolta aiheuttaneita asioita ja pyrimme motivoimaan lasta muutokseen ilman rajoitustoimenpiteiden käyttöä.

Hyvän kohtelun suunnitelman päivittämisen yhteydessä kävimme keskustelua rajoitustoimenpiteistä ja niiden ennaltaehkäisemisestä. Eräs lapsi totesi toivovansa, *että ”ennemmin saisi apua, kuin rajoituksen.”* Hoitohenkilöstön tulee käydä vuoropuhelua lasten kanssa myös rajoitustoimenpiteiden ennaltaehkäisemisen näkökulmasta.

5. Lasten ja hoitohenkilökunnan turvallisuus Teinilän lastenkodissa

Teinilän lastenkodissa lasten ja hoitohenkilöstön turvallisuus on työskentelyn keskiössä ja huolehdimme siitä monin eri tavoin. Hoitohenkilöstön työskentelyä ohjaa seuraavat turvallisuusohjeet: työturvallisuusohje uhka- ja vaaratilanteisiin, ohje työtapaturmatilanteisiin sekä turvallisuus- ja pelastussuunnitelma. Hoitohenkilöstö harjoittelee säännöllisesti toimintaansa esimerkiksi uhkaavissa tilanteissa tai tulipalon sattuessa.

Lisäksi työntekijät osallistuvat erilaisiin turvallisuuteen liittyviin koulutuksiin, joiden avulla haluamme varmistaa, että kaikilla Teinilän lastenkodissa on turvallista asua ja työskennellä. Hoitohenkilökunnalle osoitettujen turvallisuuteen liittyvien koulutusten tavoitteena on ennaltaehkäistä kaikkia mahdollisia poikkeustilanteita sekä tukea osaamista toimia poikkeustilanteissa vahinkojen minimoimiseksi.

Rajoitustoimenpide, jolla viimekädessä turvataan lapsen sijaishuollon tarkoituksen toteutuminen, voi aiheuttaa lapsessa voimakkaita tunnereaktioita. Esimerkiksi liikkumisvapaudenrajoitus voi olla tällainen rajoitus. Rajoitustoimenpiteiden toteuttamista ja turvallisuuden tunteen takaamista varten otetaan osastolle tarvittaessa lisähenkilöstöä. Omalla hoitohenkilöstöllä on silloin aikaa intensiivisesti työskennellä lapsen kanssa ja lisätä esimerkiksi lapsen ja aikuisen kahdenkeskistä aikaa arkeen. Lapselle laaditaan kokonaistilanteen vakauttamiseksi tarkennettu viikko- tai tarvittaessa päiväkohtainen ohjelma. Rajoitustoimenpiteiden toteuttamisen aikana noudatetaan turvallisuusohjeita ja tilanteiden ennakointia, joilla turvataan kaikkien lasten oleminen osastolla. Lapsen tilannetta varten voidaan laatia myös erillinen turvasuunnitelma, jonka avulla varmistetaan lapsen ja hoitohenkilökunnan turvallisuus.

Teinilän lastenkodin jokaisella osastolla on käytössä henkilöhälytinja järjestelmä, minkä avulla hoitohenkilöstön on mahdollista hälyttää tarvittaessa poikkeustilanteeseen apua naapuriosastolta.

Henkilöstöhälytínjärjestelmä mahdollistaa yöaikaan myös vartijan kutsumisen paikalle tarvittaessa turvaamaan hoitohenkilöstön työskentelyä poikkeustilanteessa.

Poistumisharjoituksen tarkoituksena on lisätä niin lasten kuin aikuistenkin oikeaoppista toimintakykyä tulipalo- tai muussa poikkeustilanteessa. Teinilän lastenkodissa on laadittuna turvaohjeet lapsia varten poikkeustilanteiden varalle ja nämä lasten turvaohjeet pitäisi olla kaikkien asuinyksiköiden seinällä lasten nähtävillä.

Lasten turvallisuudesta huolehtiminen on yksi hoitohenkilöstön tärkeimmistä työtehtävistä. Teinilän lastenkodissa on selkeät toimintamallit erilaisten poikkeustilanteiden varalle. Lasten on tärkeää toimia näissä tilanteissa aikuisen antamien ohjeiden mukaisesti. Yksi nuorista totesi, että turvallisuus on erityisen tärkeää, sillä *”Kaikki on joutunut jostain syystä tänne ja jos se syy on ollut, ettei kotona oo ollut turvallista”. Tää on meidän kaikkien koti ja kotona pitäis voida olla turvallinen olo.”*

LASTEN JA NUORTEN TURVAOHJE

TIESITHÄN

- Lastenkodilla on valvontakameroita ulkoalueella. taataan lastenkodin turvallisuutta etenkin yöaikaan
- Veitset ja muut terävät esineet säilytetään lukkojen takana turvallisuussyistä
- Huoneesi ovi on paloturvallinen, joten se rajaa palon leviämistä
- Käy hätäpoistumisteiden sijainnit läpi aikuisen kanssa.

Kameroilla

UHKA- JA VAARATILANNE

- Toisen lapsen tai nuoren käyttäytyessä arvaamattomasti muuten ollessa uhkaava, mene huoneeseesi ja laita ovi kiinni. Odota aikuisilta jatko-ohjeita.

tai tilanteen

TULIPALON ENNALTAEHKÄISY

- Tulta ei saa käsitellä sisätiloissa
- Tupakointi on kielletty lastenkodin alueella
- Pidä huoli, että huoneestasi on esteetön kulku ovellesi
- Poistuessasi huoneestasi sammuta valot ja sähkölaitteet. Sulje ovi lähtiessäsi
- Kokattuasi muista varmistaa, että uuni sekä liesi ovat pois päältä ja lieden ympäristö on siisti.

HÄLYTYKSEN SOIDESSA

- Noudata aikuisten antamia ohjeita ja poistu välittömästi huoneestasi. Jos tulipalo estää poistumisen huoneestasi, sulje ovi ja kutsu apua
- Poistumistilanteessa kokoontuminen on lastenkodin kokoontumispaikalle. Älä poistu kokoontumispaikalta ilman aikuisen lupaa. Kuuntele ja noudata viranomaisten ja aikuisen ohjeita.

JOS HAVAITSET TURVALLISUUTTA VAARANTAVIA TEKIJÖITÄ, ILMOITA NIISTÄ VÄLITTÖMÄSTI AIKUISELLE!!

Helsingissä 26.8.2025

Jarmo Lonkola

Teinilän lastenkodin johtaja